

การพัฒนารูปแบบการแสดงของวงกลองยาว
ในจังหวัดมหาสารคาม
The Development patterns of “Glong Yao
Performing” in Mahasarakham Province

คมกริช การินทร์
Khomkrich Karin

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Collage of Music, Mahasarakham University
E-mail : khamsitkarin@gmail.com

Received: May 11, 2017

Revised: Apr 02, 2018

Accepted: Apr 25, 2018

บทคัดย่อ

บทความนี้จาก งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการแสดงของวงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม ได้รับทุนสนับสนุนจาก ฝ่ายวิชาการ สกว ประจำปี 2558 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาการดนตรี มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแสดงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม และ 2) เพื่อหาแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม เก็บข้อมูลจากภาคสนามเป็นหลัก จากศิลปินและผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ พบว่า

รูปแบบของการแสดงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ 1.รูปแบบดั้งเดิม, 2.รูปแบบประยุกต์ และ 3.รูปแบบเพื่อการแข่งขัน

ส่วนแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของการแสดงนั้น รูปแบบดั้งเดิม ควรอนุรักษ์ไว้ ส่วนรูปแบบประยุกต์และเพื่อการแข่งขันนั้นสามารถพัฒนาได้ในทุกองค์ประกอบของการแสดง โดยคำนึงถึงความสนุกสนาน สวยงามพร้อมเพรียง เป็นหลักสำคัญ และดูความเหมาะสมในเรื่องของสถานที่ด้วย และเน้นเรื่องแนวคิดในการแสดงเป็นสำคัญสำหรับรูปแบบเพื่อการแข่งขัน

คำสำคัญ: กลองยาว การพัฒนารูปแบบการแสดง มหาสารคาม

Abstract

This article is written from research “The Development patterns of “GlongYao Performing” in Mahasarakham Province”. Funded by the Academic Research Division; The Thailand Research Fund for the year 2015. It was done with qualitative research and ethnomusicology studies. The aims were 1) to analyze the pattern of drum performances in Mahasarakham and 2) to find ideas on how to develop patterns of a “Glong Yao” in Mahasarakham province. Using data collected from the field work, Artists and professionals. Use a descriptive analysis showed the following.

The patterns of “GlongYao Performing” in Mahasarakham Province includes three models: 1. original form, 2. Application form. And 3. The patterns for the tournament.

And a Development of the concept of the show is. The original forms should be preserved, The application forms and the pattern for the competition can be developed in every element of the performing. Having regard to the fun, beautiful and unison of performances and the suitability of the place and occasion. And focuses on the concept of the performing is important for the pattern for the competition.

Keyword: “Glong Yao”, The development of patterns of The performing, Mahasarakham

บทนำ

กลองยาว เครื่องดนตรีประเภทตี มีเสียงที่ไพเราะใจไปตามจังหวะของการตี เป็นเครื่องดนตรีที่รู้จักของคนทั่วไปแพร่หลายไปทุกภูมิภาคของไทย อาจเป็นเพราะการบรรเลงที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และเสียงที่ดังมีความเร้าใจ จึงทำให้กลองยาวแทรกเข้าไปในวัฒนธรรมดนตรีทุกภาคของไทย แต่รูปร่างและจังหวะในการตีอาจแตกต่างกันออกไป

กลองยาวในวัฒนธรรมดนตรีอีสาน จากการศึกษาข้อมูล พบว่า เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวอีสานมีการสร้างขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตลอดจนสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นอีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะโดยใช้บรรเลงในงานบุญงานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ คือใช้บรรเลงแห่ ตีประกอบการขับร้องและบรรเลงประกอบเครื่องดำเนินทำนอง เช่น แคน พิณ เป็นต้น ทำให้เกิดความสนุกสนาน ปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้มีเสียงดังขึ้น เพิ่มความสนุกสนาน มีคนร่ายรำประกอบ ทำให้วงกลองยาวได้รับความสนใจ

มหาสารคาม ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ก็มีวัฒนธรรมกลองยาวเช่นเดียวกัน โดยใช้ในการตีเป็นเครื่องประกอบจังหวะในวงดนตรีต่าง ๆ เช่น วงแคน วงโปงลาง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังนำมาประสมวงโดยใช้กลองยาวหลาย ๆ ใบ และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง เข้ามาบรรเลงประสม ทำให้เกิดเป็นวงกลองยาวอีสานขึ้น กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญในจังหวัดมหาสารคาม โดยได้รับการยกย่องให้เป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัด โดยเฉพาะในอำเภอต่าง ๆ มีวงกลองยาวอยู่แพร่หลาย จากการสำรวจเบื้องต้น มีประมาณ 30 วง ซึ่งถือว่ามีมากพอสมควร และทางจังหวัดได้มีการจัดการประกวดแข่งขันทุกปี โดยจัดที่ อำเภอวาปีปทุม ชื่อว่างาน “ออนซอนกลองยาววาปีปทุม” คณะที่มีชื่อเสียง เช่น คณะเทพนิมิต ศิลปอีสาน ลุ่มน้ำเค็ม ฯลฯ

คณะกลองยาว ตามหมู่บ้าน ในสมัยก่อน ใช้กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีหลัก โดยใช้กลอง ประมาณ 3-5 ใบ ไม่มีพิณหรือแคนบรรเลงลายประกอบ อาศัยรูปแบบของ จังหวะกลอง และลีลาการตีฉาบใหญ่ ฉาบเล็ก เป็นสิ่งดึงดูดผู้ชม ซึ่งคณะกลองยาวนี้ ยังไม่มีชบวนนางรำ ฟ้อนรำประกอบ (และอาจยังไม่มีชุดแต่งกายประจำคณะ) เมื่อคณะกลองยาว พัฒนาขึ้นเป็นคณะกลองยาวจริงๆ เพื่อดึงดูดให้เจ้าภาพงานมาว่าจ้าง บางคณะ จึงได้เพิ่มจำนวนกลองขึ้นมา ให้ดูยิ่งใหญ่

ขึ้น เช่น 10 ใบบ้าง 14 ใบบ้าง 20 ใบบ้าง และนอกจาก จะให้ผู้ชายตีกลองแล้ว บางคณะ อาจใช้ผู้หญิงตีเพื่อให้เกิดจุดสนใจเพิ่ม แต่ในช่วงสมัยนั้นนั้น ยังเป็นการ โขว่กลองยาวอยู่ จึงยังไม่มี การนำพิณ และแคนมาบรรเลงประกอบ และยังไม่มี ขวบนางรำ นางพ่อนประกอบ แต่ใช้คนตีกลอง ที่จะพ่อนไปด้วย และตีกลองไป ด้วย

คนกลองยาวในยุคปัจจุบัน ได้นำหลายๆ อย่างประยุกต์ เพื่อให้ดู ทันสมัยขึ้น นั่นคือ นอกจากใช้การโขว่กลอง เป็นจุดขายแล้ว ยังขายความบันเทิง อื่นๆ ด้วย เช่น ใช้พิณ แคนบรรเลงประกอบ ใช้อิเล็กทรอนิกส์ บรรเลงประกอบ ใช้เครื่อง ขยายเสียง เพื่อให้เสียงพิณ หรืออิเล็กทรอนิกส์ดังไกล มีขบวนนางรำ พ่อนประกอบมี การแต่งขบวนแห่ มีการใช้เครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ และบางคณะ อาจมีการ จัดรูปแบบขบวน ตกแต่งรถสำหรับขบวนแห่แบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวอย่าง แห่งศิลปวัฒนธรรมที่ไม่หยุดนิ่งและปัจจุบัน การหลงไหลเข้ามาของวัฒนธรรม ต่างชาติทำให้คนส่วนใหญ่หันไปสนใจศิลปะการแสดงแบบอื่น ทำให้กลองยาวต้อง ปรับตัว ในเรื่องกระบวนการแสดง รวมถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อ ทำให้รูปแบบมีความน่าสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ ซึ่งชาวบ้านได้มีการคิดสร้างสรรค์ ใน ด้านต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นตน จากสิ่งเหล่านี้ ทำให้ต่างคนต่างทำ ต่างพัฒนาไปตามรูปแบบทิศทางของตน

จากงานวิจัยของ Sarawoot Chotchamrat (2013), Thunyaluk Moonswan (2012), Yootasil Juthawijit (2012), Sumit Thongpoon (2011), Songdet Sangnin (2006), Sombat Thubtimthong (2001) ที่ทำการศึกษา เกี่ยวกับกลองยาว ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งเรื่อง พัฒนาการของวงกลองยาวและ การพ่อน การอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรมการแข่งขัน ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม พื้นบ้าน สภาพการดำรงอยู่ พบว่า กลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากการรัก สนุกของชาวบ้านและความศรัทธาที่เชื่อว่าเมื่อนำไปประกอบขบวนแห่จะทำให้ได้ บุญ และได้มีพัฒนาการของการประสมวงเป็นสามช่วง ได้แก่ ช่วงที่เป็นวัฒนธรรม บ้านเกิดของท้องถิ่น, ช่วงที่มีการจัดการแข่งขัน และช่วงที่ผสมผสานแบบโบราณกับ แบบประยุกต์ และมีรูปแบบของการพ่อนประกอบ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดย เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยและความต้องการของผู้ว่าจ้าง ซึ่งกลองยาวมีความสัมพันธ์ กับวัฒนธรรมพื้นบ้าน และสภาพการดำรงอยู่ในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลง ด้วยปัจจัย หลายประการ

จากความสำเร็จข้างต้น ผู้วิจัย เห็นว่ากลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในจังหวัดมหาสารคาม และรูปแบบการแสดงมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าในบริบทในเกือบทุกด้านแต่ยังขาดการวิเคราะห์เรื่องรูปแบบการแสดง จึงสมควรอย่างยิ่งที่ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ และสรุปเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของการแสดง เพื่อช่วยให้มีความน่าสนใจของผู้ชม และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องสืบไป

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาการดนตรี โดยเน้นข้อมูลจากภาคสนามเป็นหลัก แล้วนำมาวิเคราะห์เสนอผลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะ

2. ทำการศึกษา วงดนตรีกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 คณะ ในการศึกษาข้อมูลรูปแบบการแสดง และทำการคัดเลือกเพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแสดง โดยเลือกจากวงที่ได้รับรางวัลในการประกวดกลองยาวระดับชาติ งานออนซอนกลองยาววาปีปทุม ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกจากคณะที่เคยเข้าประกวดและมีผลงานในระดับชนะเลิศและรองชนะเลิศ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาโดยเรียงลำดับดังนี้ 1. คณะเทพนิมิต ได้ชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ในปี 2554-2556, 2. คณะศิลปอีสาน ชนะเลิศ 2 ปีซ้อน ในปี 2557-2558 (ก่อนนี้เคยได้รองชนะเลิศ ปี 2556), 3. คณะจอกขวงคำ ได้รางวัลรองชนะเลิศ ปี 2557-2558 (เคยชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ปี 2551-2553) และ 4 .คณะลูกน้ำเค็ม ได้อันดับที่ 2 ในปี 2555 และอันดับที่ 3 ในปี 2556-2557.

3. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัย ทำการเก็บข้อมูล ในเรื่องรูปแบบการแสดง จากทั้ง 4 วงเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ ในเรื่องรูปแบบที่แสดง ดังนี้

3.1 จำนวนผู้แสดง

3.2 จำนวนเครื่องดนตรี

3.3 จังหวะกลอง วิธีที่ตี ทำในการตีกลอง

3.4 การแปรขบวนในการแสดงต่าง ๆ

3.5 ทำรำของนางรำที่รำประกอบ

3.6 เครื่องแต่งกายผู้แสดง

3.7 ลักษณะทางกายภาพของกลอง ในเรื่องรูปร่าง
โครงสร้างขนาด การตั้งเสียง

3.8 อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ

3.9 แนวคิดในการแสดง

4. เมื่อทำการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูล
ดังกล่าว และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการแสดงกลองยาว ได้แก่

4.1 กลุ่มกรรมการตัดสินการประกวดกลองยาว จำนวน 3 คน
โดยเลือกจากกรรมการในการตัดสินการประกวดกลองยาว ในงานออนซอนกลอง
ยาววาวปี

4.2 ศิลปินคัดเลือกตัวแทนจากผู้แสดงกลองยาว จาก 4 วง
ข้างต้น วงละ 2 ท่าน

4.3 นักวิชาการ ใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นอาจารย์ใน
สถาบันการศึกษา และสภาวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 3 ท่าน

ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวคิดในการพัฒนา
รูปแบบการแสดงกลองยาว

5. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการแสดงกลองยาว ในจังหวัดมหาสารคาม

จากข้อมูลของรูปแบบการแสดงทั้ง 4 คณะ ผู้วิจัยสามารถ สรุปผลการ
วิเคราะห์รูปแบบการแสดงของกลองยาว ได้ ดังนี้

1. รูปแบบดั้งเดิมเป็นรูปแบบที่มีมาเมื่อแรกตั้งวงกลองยาว
เป็นการบรรเลงเพื่อประกอบขบวนแห่ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และสนองตอบ
ต่อความเชื่อที่ว่า จะทำให้ได้บุญ มีเครื่องดนตรีคือกลองยาว รำมะนา และเครื่อง
ประกอบจังหวะจึงหะกลองที่ดีเป็นแบบ โบราณ ประมาณ 2-3 จังหวะ ทำติกลอง
ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับความสนุกสนานไม่มีรูปแบบการแปรขบวน ซึ่งกลองแบบ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2562

ดั้งเดิมจะมีขนาดใหญ่กว่าในปัจจุบัน ในการตั้งเสียงใช้ข้าวบดกับขี้เถ้าโดยใช้หูของนักดนตรีในการเทียบเสียงส่วนนางรำนั้นเป็นแบบตามความสมัครใจและความสนุกสนานไม่ได้กำหนดเครื่องแต่งกายและไม่มีอุปกรณ์เสริมใด ๆ

Figure 1 the band ensemble of this traditional form

By: Khomkrich Karin

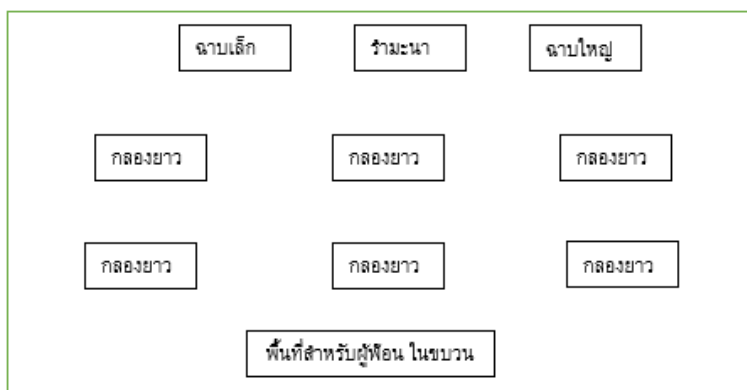

Figure 2 chart for the band ensemble of this traditional form

ในการประสมวงแบบดั้งเดิมนี้ สามารถเพิ่มจำนวนของกลองได้ตามสะดวก รวมทั้งรำมะนา และฉาบ ซึ่งดูตามความเหมาะสม ว่าต้องการเสียงดังมากน้อยแค่ไหน

2. รูปแบบประยุกต์ เป็นการแสดงเพื่อประกอบขบวนแห่ตามความเชื่อเดิมคือการได้บุญ และเพื่อให้เกิดความสนุกสนานมากขึ้นในส่วนของดนตรีมีการเพิ่ม เครื่องทำนองได้แก่ พิณ และคีย์บอร์ด เข้ามา พร้อมกับเพิ่ม กลองโซโล 3 ใบ การตั้งเสียงเริ่มมีการใช้วัสดุที่หาง่ายกว่าซี้เถ้า เพราะต้องใช้เวลาในการเตรียมนาน จึงใช้วัสดุทดแทนได้แก่ กล้วยตาก เป็นต้น ในเรื่องจังหวะกลองมีการคิดจังหวะเพิ่มเติมจากเดิม เพราะมีการนำทำนองเพลงอีสาน และเพลงสตริงเข้ามาบรรเลงประกอบ เริ่มมีท่าทางในการตีที่ต้องทำให้คล้ายกัน รูปร่างของกลองมีทั้งที่เป็นแบบเดิม และแบบใหม่ โดยแบบใหม่นั้น กลองจะมีขนาดเล็กกลอง เพื่อความสะดวกในการสะพายได้นานขึ้น พร้อมด้วยเพิ่มนางรำที่มีการแต่งตัวให้สวยงามและมีการกำหนดท่ารำให้เหมือนกัน และจะมีการหยุดแสดงเป็นจุด ๆ ระหว่างแห่ด้วย

พิณเบส	โหม่ง	คีย์บอร์ด
พิณ	รถเครื่องเสียง	กลองไซโล 3 ใบ
วามะนา	ฉาบใหญ่	วามะนา
กลองยาว	ฉาบใหญ่	กลองยาว
กลองยาว	ฉาบเล็ก	กลองยาว
กลองยาว	ฉาบเล็ก	กลองยาว
กลองยาว		กลองยาว
กลองยาว		กลองยาว

พื้นที่สำหรับ ผู้ฟ้อนในขบวน

Figure 3 chart for the band ensemble of this application form

ในการประสมวงแบบ ประยุกต์นั้น ได้มีการเพิ่มเครื่องดนตรีเข้ามา
ตั้งนั้น จึงมีการใช้เครื่องเสียงขนาดเล็ก ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของศิลปิน โดยใช้รถเข็น
ขนาดเล็ก และใช้เครื่องปั่นไฟ เข็นไปในขบวนแห่

Figure 4 the Small audio equipment

By: Khomkrich Karin

3. รูปแบบเพื่อการแข่งขัน การประสมวงแบบนี้ต้องยึดรูปแบบตามกฎกติกาที่กรรมการได้กำหนดไว้ เช่น ให้บรรเลงแบบดั้งเดิม 5 นาทีคือไม่มีเครื่องทำนองบรรเลงประกอบ และต่อด้วยกลองยาวประยุกต์ไม่เกิน 15 นาทีซึ่งรูปแบบของการแข่งขันนี้ ในแบบดั้งเดิมนั้น ก็ได้มีการกำหนดท่าทางของผู้บรรเลง ผู้แสดง ให้มีความสอดคล้องเพื่อความสวยงาม และมีการจำกัดเครื่องดนตรีและจำนวนคนรำการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความสวยงาม จึงตามมาด้วย ส่วนในแบบประยุกต์ จังหวะกลองที่เพิ่มขึ้น มีรูปแบบการตีและท่าทางที่สวยงามพร้อมเพรียง พร้อมการแต่งกายที่สวยงาม ในส่วนของนางรำก็ต้องมีการฝึกซ้อมให้สวยงาม พร้อมเพรียงเช่นกัน และต้องรำเข้ากับจังหวะกลองที่ต้องเปลี่ยนไป ให้มีความสอดคล้องกัน มีการใช้อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ เข้ามาเช่น ป้ายผ้า หรือกระดิ่ง

เป็นต้น ในเรื่องของเครื่องดนตรีก็ยึดตามกติกา โดยกลองยาวนั้น มีรูปร่างที่กะทัดรัดเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวของผู้เล่นเพื่อสามารถแปรแถวได้อย่างสวยงาม รวมทั้งมีการต่อตัวเพื่อให้เกิดความสวยงามมากขึ้น ในการเทียบเสียง จากเดิมที่ใช้หูของผู้บรรเลง ก็ใช้เสียงของเครื่องดนตรีเป็นหลัก เพราะต้องการให้เกิดความกลมกลืนกับเสียงของเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงรูปแบบที่ 3 นี้ คล้ายกันกับแบบที่ 2 เพียงแต่ต้องทำตามกฎกติกาที่กรรมการได้ตั้งไว้ ในเรื่องของจำนวนผู้แสดง จำนวนเครื่องดนตรี เวลาในการบรรเลง และรูปแบบของการแสดง ต้องเป็นไปตามกติกา

Figure 5 the pattern for competition

By:Khomkrich Karin

Figure 6 the variation in row deployment during parades competition

By: Khomkrich Karin

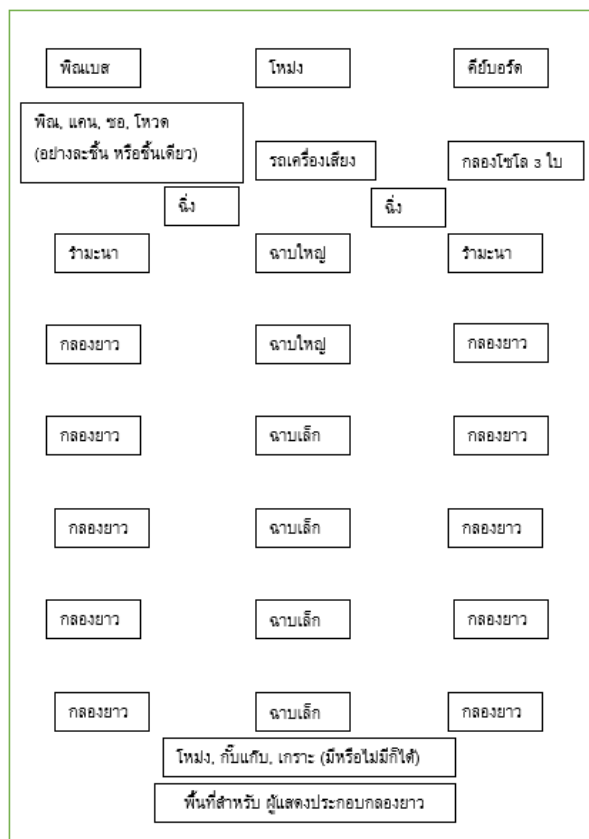

Figure 7 chart 1 for the band ensemble of this competition form

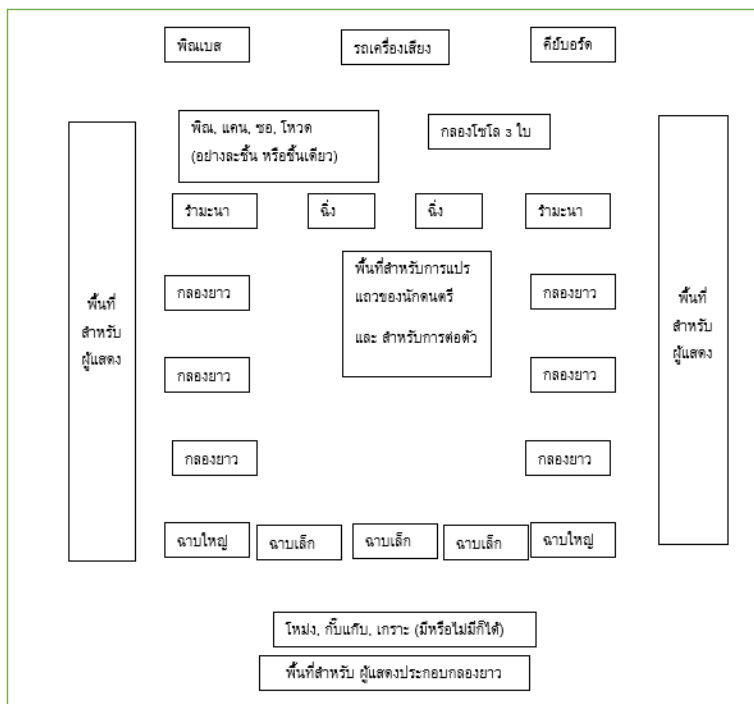

Figure 8 chart 2 for the band ensemble of this competition form

ในรูปแบบของการแข่งขันกลองยาวนั้นต้องใช้เครื่องดนตรีตามกติกาของการแข่งขัน ซึ่งในการแข่งขันนั้นมีการกำหนดเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งของงานออนซอนกลองยาวชาววาปี จังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. เป็นคณะกลองยาว ตามแบบอีสาน มีผู้เล่นและผู้แสดงไม่จำกัดเพศและวัย

2. จำนวนเครื่องดนตรี

2.1 กลองยาว	จำนวน 10-16 ลูก
2.2 กลองรำมะนา	1-2 ลูก
2.3 ฉาบใหญ่	2 คู่
2.4 ฉาบเล็ก	2-4 คู่

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2562

2.5 ฉิ่ง 2-4 คู่

2.6 เครื่องดนตรีอีสานชนิดอื่น เช่น พิณ, แคน, ซอ, โหวด, อย่างละ 1 ชิ้น หรือชนิดเดียว

2.7 เครื่องดนตรีสากล เบส คีย์บอร์ด กลองโซโล่/โซโล (กลองทรีโอ/Trio มี 3 ลูก ใช้คล้อยสำหรับตีเดี่ยวหรือโซโล อย่างละ 1 เครื่อง หรือชุด

2.8 เครื่องตีชนิดอื่น ๆ เช่น กั๊บแก็บ ช้อง(โหม่ง) เกราะ (ขอลอ) ไม่เกิน 3 ชิ้น (มีก็ได้ หรือไม่มีก็ได้)

(ถ้าใช้เครื่องดนตรีไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ หรือเกิน จะตัดสินเป็นแพ้การประกวดทันที)

2.9 นางรำประกอบกลองยาว จำนวน 20-30 คน แต่งกายแบบอีสาน มีเครื่องประดับความเหมาะสม

2.10 เครื่องขยายเสียง จำนวน 1 ชุด ขนาดไม่เกิน 1,000 วัตต์ ลำโพงไม่เกิน 4-6 ตัว

2.11 เวลาในการประกวด 15-20 นาที โดยให้เริ่มจากการตีกลองยาวแบบดั้งเดิมโบราณ 5 นาที ต่อด้วยกลองยาวแบบประยุกต์ไม่เกิน 15 นาที ไม่ขาดตอน รวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 15 นาที และไม่เกิน 20 นาที (ถ้าเกินตัด 1 นาทีต่อ 1 คะแนน) (Meeting documents of Glong Yao festival, Vapiphatoom, Mahasarakham Province. 2015)

ดังนั้น จากแผนผังรูปแบบการแข่งขัน ทั้ง 2 ผังข้างบน จึงมีสิ่งเข้ามาพร้อมทั้ง เครื่องดนตรีอีสานนั้น วงที่เข้าแข่งขัน สามารถเลือกเอาเพียงชิ้นใดชิ้นหนึ่งเพียงชิ้นเดียว ส่วน โหม่ง, กั๊บแก็บ และขอลอ จะมีหรือไม่มีก็ได้ และในส่วน of เครื่องขยายเสียงก็มีการกำหนดความดังไว้เพื่อความยุติธรรมในการแข่งขันด้วย

รูปแบบการแสดงกลองยาวของ จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันทั่วไปเป็นแบบประยุกต์ เพราะมีความสนุกสนาน สามารถบรรเลงเพลงต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เพราะต้องปรับตัวให้เป็นที่น่าสนใจของผู้ชมและที่สำคัญคือผู้ว่าจ้างที่จ้างไปแสดง ต้องการความสนุกสนาน ดังนั้นรูปแบบการแสดงกลองยาวแบบดั้งเดิม จึงไม่ค่อยได้รับความนิยม จึงไปปรากฏอยู่ในรูปแบบเพื่อการแข่งขันโดยเป็นการบังคับในกติกาตนเอง

2. แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดงกลองยาว

จากหัวข้อที่ได้กำหนดรูปแบบการแสดงไว้ในวิธีวิจัยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากวงต่าง ๆ และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์ พร้อมทั้งข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ มาทำการสังเคราะห์ในเรื่องของแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดงกลองยาว ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ข้อสรุป ดังนี้

2.1 รูปแบบของการแสดงแบบดั้งเดิมนั้น ควรมีการรักษาไว้ให้คงเดิม เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และแบบอย่างของคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

2.2 รูปแบบประยุคตนั้น สามารถพัฒนาได้ ตามหัวข้อ ดังนี้

1. จำนวนผู้แสดง สามารถเพิ่มลดได้ตามความเหมาะสม หรือตามความต้องการของผู้ว่าจ้างไปบรรเลง แต่ควรมีนักแสดงรวมกัน ไม่น้อย 40 คนขึ้นไป โดยจำนวนผู้บรรเลงกลองนั้น ถ้าเพิ่มจำนวนได้ก็จะให้เสียงกลองนั้นมีความดังและครึกครื้นสนุกสนาน

2. จำนวนเครื่องดนตรีในการเพิ่มจำนวนเครื่องดนตรี ต้องดูความเหมาะสม และความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรีด้วย เช่นถ้าเพิ่มกลองยาวมากไป อาจไม่ได้ยินเสียง เครื่องดนตรีอื่น หรือเครื่องประกอบจังหวะอื่น ส่วนในเรื่องของเครื่องดนตรี นั้น สามารถเพิ่มเครื่องทำนองได้อีก เช่น เครื่องเป่าสากล ได้แก่ แซกโซโฟน ทรัมเป็ต สไลด์ทรอมโบน เป็นต้น ซึ่งอาจมีเพิ่มขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และบรรเลงเพลงได้หลากหลายขึ้น

3. จังหวะกลอง วิธีที่ดี ทำทางในการตีกลองสามารถปรับปรุงเพิ่มเติมได้ ในเรื่องของจังหวะกลองสามารถเพิ่มได้ โดยขึ้นอยู่กับ บทเพลง ที่นำมาบรรเลงประกอบ และวิธีการตี ทำทางในการตีควรมีการปรับปรุงให้เป็นที่น่าสนใจ คือใส่ทำทางที่สนุกสนาน และสวยงาม รวมทั้งลักษณะทางกายภาพของกลอง ที่สามารถพัฒนาให้มีความกะทัดรัด ได้เพื่อความสะดวกในการบรรเลง และสพายได้นานขึ้น และในเรื่องของเสียงกลอง สามารถพัฒนาการตั้งเสียง หรือเทียบเสียงได้ โดยใช้วิธีการที่ทันสมัยขึ้นเช่น ใช้กล้วยตาก หรือใช้ทางวิทยาศาสตร์ในการติดหน้ากลองแทนวัสดุเดิมที่ต้องใช้เวลาานาน และไม่ทนทาน

4. การแปรชบวนในการแสดงต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจจากผู้ชม โดยสามารถแปรชบวนได้เวลาที่แสดง อาจแปรเป็นรูปภาพ เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ก็ได้ รวมถึงการต่อตัว ที่ถือเป็น

เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการแสดงกลองยาว และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ด้วย

5. ในข้อนี้เป็นองค์ประกอบที่อาศัยซึ่งกันและกัน คือท่ารำของนางรำที่รำประกอบเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้ชมให้ความสนใจ ได้แก่ ความสวยงามของนางรำ ซึ่งรวมไปถึงท่ารำที่สวยงาม เครื่องแต่งกายที่งดงาม อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ ในการแสดงที่มีความพิเศษ ซึ่งสามารถเพิ่มลด และพัฒนาให้เป็นจุดสนใจที่สำคัญของการแสดงได้

8. แนวคิดในการแสดง ในรูปแบบประยุกต์นี้ เรื่องแนวคิดในการแสดง เป็นจุดที่ไม่เน้นมาก ดังนั้นจากการสังเคราะห์พบว่า แนวคิดในการแสดง คือเน้นการความสนุกสนาน ความยิ่งใหญ่

2.3 รูปแบบเพื่อการแข่งขัน เป็นรูปแบบที่โดนจำกัดโดยกรอบของกฎเกณฑ์และกติกา ในการแข่งขัน ที่ได้ถูกกำหนดไว้

จากการสังเคราะห์พบว่า ในองค์ประกอบทุกข้อนั้นสามารถพัฒนาได้ และต้องมีความพร้อม ในเรื่องของเสียงกลอง โดยต้องมีความไพเราะ ตีจังหวะตามที่กำหนด ส่วนท่าทางนั้นต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงสวยงาม ในส่วนของผู้รำก็เช่นกัน ต้องมีความพร้อมเพรียงเช่นกัน ทั้งเรื่องของท่ารำ เรื่องของเครื่องแต่งกาย รวมทั้งการแปรแถวที่ต้องอาศัยนักแสดงทั้งหมด รวมทั้งการต่อตัว ที่ถือเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของการแสดง ซึ่งสิ่งที่สำคัญในเรื่องของการเล่นรูปแบบนี้ นั่นคือแนวคิดในการแสดง ที่ต้องการนำเสนออะไร แต่ละขั้นตอนต้องวางรูปแบบตามแนวคิดให้ชัดเจน และจุดเด่นเพื่อเรียกความประทับใจในตอนจบ พบว่าเป็นสิ่งที่ผู้ชมต้องการรอชมว่าจะจบอย่างไร มีการแปรแถวหรือต่อตัวอย่างไร รวมทั้งต้องมีความต่อเนื่อง ซึ่งแนวคิดในการแสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญในรูปแบบของการแสดงกลองยาวสำหรับการแข่งขัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบของการแสดงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ

- 1.รูปแบบดั้งเดิม
- 2.รูปแบบประยุกต์
- 3.รูปแบบเพื่อการแข่งขัน

โดยแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของการแสดงนั้น รูปแบบดั้งเดิม ควรอนุรักษ์ไว้ ส่วนรูปแบบประยุกต์และเพื่อการแข่งขันนั้นสามารถพัฒนาได้ในทุกองค์ประกอบของการแสดง โดยคำนึงถึงความสนุกสนาน สวยงามพร้อมเพรียง เป็นหลักสำคัญ และดูความเหมาะสมในเรื่องของสถานที่ด้วย และเน้นเรื่องแนวคิดในการแสดงเป็นสำคัญสำหรับรูปแบบเพื่อการแข่งขัน

โดยทั้งสามรูปแบบนั้น ยังปรากฏในการแสดงในปัจจุบัน ซึ่งในแบบที่ 1 นั้น ได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจาก ไม่มีเสียงเครื่องดนตรีที่ทำท่อนองทำให้ขาดความสนุกสนานเร้าใจ ต่างจากในแบบที่ 2 แบบประยุกต์นั้น เป็นที่นิยมเพราะมีความสนุกสนานเร้าใจ จากเดิมจังหวะกลองที่มีอยู่แล้ว เมื่อใส่ท่อนองเพลงเข้าไป โดยเฉพาะบทเพลงที่ได้รับความนิยม ตามสมัยนิยม ยิ่งทำให้ผู้ชม ผู้ที่เข้าร่วมขบวนอดใจไม่ไหวจนต้องร่ายรำตามไปด้วย ส่วนในแบบที่ 3 รูปแบบเพื่อการแข่งขันนั้น เป็นรูปแบบที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการตัดสินให้มีความสะดวก และง่ายต่อการให้คะแนน เพราะถ้าไม่กำหนดคงเป็นการลำบากสำหรับคณะกรรมการ

และแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดงนั้น คงต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการแสดงแบบเดิมนั้น ได้มีการประยุกต์มาตลอดจนเป็นรูปแบบที่เห็นในปัจจุบัน และที่สำคัญในเรื่องของเครื่องดนตรีนั้น มีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาทำให้คุณภาพของเครื่องดนตรีนั้นดีขึ้น รวมทั้งมีเครื่องดนตรีใหม่ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับการแสดงกลองยาว อันจะทำให้เกิดความสนุกสนานเร้าใจ ต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไปว่า แนวโน้มในอนาคต ของการพัฒนารูปแบบการแสดงกลองยาวจะเป็นไปในทิศทางใด รวมทั้งโอกาสและรูปแบบการใช้วงกลองยาวในงานกิจกรรม หรือพิธีกรรมต่าง ๆ จะเป็นอย่างไรในอนาคต รวมทั้งมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการแสดงกลองยาวในท้องถิ่นอื่น หรือภูมิภาคอื่นในประเทศไทย อันจะเป็นการรวบรวมข้อมูลศิลปวัฒนธรรมดนตรีกลองยาวและการอนุรักษ์ไว้ อีกทางหนึ่งด้วย

References

- Baupat, N. 1999. **“Glong Yao” and Heet Sib Song Traditions in Yang Goo village**, Thawat Buri District, Roi-Et Province. Unpublished Master Independent study. Thai study, Faculty of Humanities and Social science, Mahasarakham University.
- Champadang S. 2016. Lecturer and Special Artist at Mahasarakham University. Interviewed.
- Chonpairot, J. 1984. North Eastern folk Music. Mahasarakham university. Mahasarakham. n.d. **“Glong Yao” Criteria in “On Son Glong Yao” competition**, Wapi Pathum. n.p.
- Choatchamrat S. (2013). **The Development of “Glong Yao Band” in Wapiphathum District, Mahasarakham Province**. Unpublished Doctorial Disertation, Mahasarakham University.
- Detpimon C. 2016. Lecturer and Special Artist at Mahasarakham University. Interviewed
- Jantana A. 2016. Music Teacher in Wapi Pathum High School. Interviewed.
- Juthawijit Y. 2012. **The Conservation and rehabilitation And the development of IsanGlong Yao**. To promote as local culture. Unpublished Doctorial Disertation, Mahasarakham University.
- Juthawijit Y. 2016. Lecturer and Special Artist at Mahasarakham University. Interviewed.
- Mapetch C. 2016. Lecturer and Special Artist at Roi-et Dramatic Arts College. Interviewed.
- Moonsuwan T. 2012. **The Development of “Glong Yao” Dance in Wapiphathum District, Mahasarakham Province**. Unpublished Master Thesis, Mahasarakham University.

- Phathumsin S. 2016. **Scholar and Special**. Artist Interviewed.
- Pattanang S. 2016. **The Chairman of Wapi Pathum District Culture Unit**. Interviewed.
- Pattacharee S. 2016. **Long drum maker**. Interviewed.
- Petchsan C. 2016. **Long drum maker**. Interviewed.
- Phaipurg, T. **The Development of Like Glong Yao, Song Hong Village, Rong Kham District, Kalasin Province**. Unpublished Master Independent study. Thai study, Faculty of Humanities and Social science, Mahasarakham University.
- Pimpachan R. 2016. **Lecturer and Special Artist at Mahasarakham University**. Interviewed.
- Sensai P. 2004. **SaiThan of Isan Dance**. Khonkaen: Fine and Applied Arts Department, Mahasarakham University.
- Sriboonnak, k. 1999. **The aesthetics of life**. Bangkok: thirtweb education.
- Sangnin S. 2006. **The study of Isan cultural; “Glong yaoTepnimit” Band**. Unpublished Master Thesis, MahasarakhamRajaphat University.
- Thamawat, J. research reported **“E-sarn performing”** Mahasarakham: Esarn-and Arts culture of Srinakarinwirot University.
- Thabtimthong, S. 2001. **The existence of a long drum group, Wapi Pathum District, Maha Sarakham Province**. Unpublished Master Independent study. Thai study, Faculty of Humanities and Social science, Mahasarakham University.
- Thongpoon, S. 2011. **“Glong Yao” Culture: The Competitions, Conservation and Development to promote economies social and culture, Wapi Pathum District, Mahasarakham Province**. Unpublished Master Thesis, Mahasarakham University.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2562

Weesapen, W. 1992. **Esarn Folk Music.** Mahasarakham:
Srinakharinraj University.